

YÖNETİM KURULUNDA KADIN DERNEĞİ BİZ HAZIRIZ CANLI YAYINI

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

#BİZHAZIRIZ CANLI YAYINI

**8 MART
2021**

PAZARTESİ

12:00-13:30

AÇILIŞ KONUŞMASI

Murat Özyeğin

YKKD Danışma
Kurulu Başkanı



MASTER OF CEREMONY



Ebru Baki

Gazeteci

PANELİSTLER



Bekir Ağirdir

Konda Araştırma ve
Danışmanlık Genel Müdürü



**Prof. Dr.
Deniz Ülke
Arıboğan**

Oxford Üniversitesi
CRIC Merkezi Kıdemli Üyesi,
Üsküdar Üniversitesi
İTBF Dekanı



**Dr. Gülseren
Budayıcıoğlu**

Madalyon Psikiyatrisi
Merkezi Kurucusu
Psikiyatrist, Yazar,
TV Dizileri Proje Tasarım



Orhan Turan

TÜRKONFED
Yönetim Kurulu Başkanı

KAPANIŞ KONUŞMASI

Hande Yaşargil

YKKD Yönetim
Kurulu Başkanı



[youtube/yonetimkurulundakadindernegi](https://youtube.com/yonetimkurulundakadindernegi)



EBRU BAKI

Gazeteci

Biraz önce tanıtım filmini izledik. O tanıtım filminden aklımda kalanlar, yönetim kurulunda daha çok kadın olursa karlılık artıyor. Yönetim kurullarında karar verici noktalarda daha çok kadın olmalı, iş hayatında daha çok kadın olmalı. Ben biraz önce 3 saatlik bir yayından çıktım. Bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü konuşacağız. Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı istatistiklerde kadını anlatacağız ama önce yaşamalıyız dedik. Neden böyle dedik? Çünkü 8 Mart Emekçi Kadınlar Günü olmasına rağmen eğitimi, daha fazla istihdamı konuşmamız gerekirken biz yine kadına şiddeti, kadın cinayetlerini kadın ölümlerini konuştuk. Önce yaşamalıyız sonra bu sorunları hallederiz dedik. Yaşarken neler yaşıyoruz? Biraz önce yine durumumuzu anlatan verileri verdik. Verilerle konuşmak durumu daha çok anlatıyor ama yaşayan bilir tabii. Kadın istihdamı erkek istihdamının yarısından bile az, eğitim düzeyi -bir eğitimi bitirmiş olanların- oranı yüksek ama üniversite mezununa gelince oran %18'lerde kalıyor. Oxfam'ın raporunda şöyle bir gerçeklik var. Ücretlendirilmeyen kadın emeği 10 trilyon doları aşıyor. Bu teknoloji sektörünün endüstrisi büyüklüğünün 3 katı kadar bir veriye ulaşıyor. Yani bunlar daha çok fark edilmeyen, daha az ücretli alanlarda çalışıyor. Dolayısıyla pandemi onları daha fazla etkiledi, bunu en iyi zaten sizler görüyor ve biliyorsunuz. İyi olduğumuz taraflar yok mu tabii ki var mesela sizler. Eğer şirketlerin yönetim kurullarında daha fazla kadın olursa, karar verici noktalarda daha fazla kadın olursa bu sorunların çözümü daha kolay olacak diye inanıyorum. O yüzden sizler hem yaşadığınız alandaki zorlukları aşmak hem de yarın sizden sonra geleceklere ön açmak adına çok büyük sorumluluklar yükleniyorsunuz. Bu konuda da çok başarılısınız. Sizlerle birlikte olduğum için de çok mutluyum. Teşekkür ediyorum bir kez daha katılımınız için. Şimdi akışa başlarsak, önce Fiba Holding Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda YKKD Danışma Kurulu Başkanı Murat Özyeğin bizlerle birlikte ve açılış konuşması için ben sözü kendisine bırakacağım. Hoş geldiniz, teşekkür ediyorum ve söz sizde diyorum, buyurun.



MURAT ÖZYEĞİN

YKKD Danışma Kurulu Başkanı

Değerli Katılımcılarımız,

Hoşgeldiniz.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, bizim için yılın en anlamlı günü. Geçtiğimiz haftadan bu yana 8 Mart için ülkemizde ve dünyada pek çok etkinlik düzenleniyor; her yıl olduğu gibi temennilerimizi dile getiriyoruz; çeşitlilik ve kapsayıcılık konularında etki yaratan işlerimizi paylaşıyoruz.

Yönetim Kurulunda Kadın Derneği, üst karar mercilerinde eşit cinsiyet temsiliinin toplumsal ve ekonomik faydası konusunda tüm paydaşlar nezdinde savunuculuk rolü üstlenmek ve kadınları bu yolda geliştirmek misyonu ile çalışmalarını sürdürmekte. YKKD, eşitlik ve çeşitlilik konularında harekete geçen ve geçiren kurumlardan elbette yalnızca biri. Ülkemizde bu konuda yıllardır emek veren pek çok kıymetli oluşum var. Onların çabası ile elde edilen pek çok kazanım var.

Bugün benim çağrım; bu mesele için yıllardır çaba gösteren kişi ve kurumları koşulsuz desteklemesi gerektiğine inandığım değerli karar vericilere, iş insanlarına.

Nüfusun ve yeteneğin yarısının kadın olduğu bir dünyada, kadınla ilgili önyargılarla hareket etmenin çağ dışı bir anlayış olduğu ortada. Sadece eşitlik perspektifinden değil, toplumsal kalkınma açısından da konunun öneminin ve aciliyetinin farkına varmamız gerekiyor.

İş dünyası olarak ekonomik büyümenin önündeki engellerden biri olan bu eşitsizliği gidermek için gereken her şeyi yapmalı ve artık bu konuda mazeret üretmemeliyiz.

Gelin, bu 8 Mart'ı iyi dilek ve temennilerimizi konuştuğumuz bir anma gün değil, bu konuda aldığımız aksiyonları ve elde ettiğimiz sonuçları konuştuğumuz bir güne dönüştürelim.

Etki alanımızı, gücümüzü toplumsal cinsiyet eşitliğini her kademedede sağlayana kadar bonkör bir şekilde kullanalım. 'Meseleye Kadın ya da erkek olarak bakmıyorum' diyerek kendimizi kandırmayalım, gelin bir süre 'kadın' ya da 'erkek' olarak özellikle bakalım ve şirketlerimizde her kademedede, her ücret seviyesinde, her unvanda eşit kadın-erkek görene kadar bu konunun bizzat takipçisi olalım.

Cinsiyet meselesini gündemde tutmaya gerek duymadığımız gün, dünya eşit bir yer olacak. Kaynaklardan eşit faydalanmadığımızda dünya hiçbir zaman optimum noktaya ulaşamayacak.

Bu konu kadınların sorunu değil, kadın ve erkeklerin bütününden oluşan toplumun konusudur. Bu; sadece devletin, sadece özel sektörün, ya da STK'ların değil, tüm kurumların ve bireylerin omuz omuza çalışarak çözüme götüreceği bir meseledir.

Buradan yola çıkarak tasarlanan panelimizde, farklı sektörleri ve uzmanlık alanlarını temsilen bugün bizlere deneyimlerini ve görüşlerini aktaracak olan kıymetli panelistlerimiz Bekir Ağırdır, Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan, Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu ve Orhan Turan'a, değerli moderatörümüz Ebru Baki'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu anlamlı günde öğle molanızı bize ayırdığınız için siz katılımcılarımıza ayrıca teşekkür ediyorum.



EBRU BAKI
Gazeteci

Biz de size teşekkür ediyoruz Murat Özyeğin. Sizin gibi yöneticilerle ve liderlerle çalışmak, birlikte olmak çok güzel. Söylediğiniz bir cümle var ki benim daha önem atfettiğim 'Artık bir şeyleri değiştirmek için harekete geçelim. 8 Mart sadece bir anma günü olarak sembolik kalmasın. Bir şeyler yapalım.' destekliyorum ve çok teşekkür ediyorum. Panelistleri zaten siz de söylediniz. Bizde şimdi hem dünyayı anlamak adına hem de kadınların bu dünyadaki yerini anlamak adına yorumları merakla dinleyeceğiz. Murat Özyeğin'in de aktardığı gibi Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan Üsküdar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı bizimle, hocam tekrar hoş geldiniz. Bekir Ağırdir KONTA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü hoş geldiniz. Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu ben artık çok yakinen tanıyorum, eminim tüm Türkiye artık yakinen tanıyor. Madalyon Psikiyatri Merkezi kurucusu psikiyatrist yazar hoş geldiniz hocam şeref verdiniz, TÜRKONFED Başkanı bizimle Orhan Turan hoş geldiniz.

İlk turda 4'er dakika vereceğim size, dolayısıyla 3 turlu bir sohbet olacak. Süreye uyarsak çok daha verimli biraz hızlı olur ve öğle tatilini de iyi değerlendirmiş oluruz. Şimdi hocam Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan siz 'Duvar' diye bir kitap yazdınız. Aslında Yeni Çağ'ı bize anlattınız ben çok hızlı okuma başarısını gösterdim. Hakikaten Yeni Çağ'ın anlamını duvar olarak özetlemişsiniz ya ne doğru söylemişsiniz. Diyorsunuz ki Berlin Duvarı yıkıldığında bütün duvarlar yıkılacak zannettik ama hiç de öyle olmadı, daha kalın duvarlar örüldü. Her ülke göçmenlere karşı, ekonomilere karşı, sorunlara karşı, güvenliğe karşı duvar ördükçe içeride daha da otoriterleşti. Dolayısıyla böyle bir ortamı anlatıyorsunuz, Yeni Çağ'ı anlatıyorsunuz kitabınızda, çok da güzel anlatıyorsunuz. Şimdi onu soracağım ama önce lider anlamında kadını bize anlatır mısınız? Önümüzdeki dönem mesela Biden dönemi, Harris'le beraber -Başkan Yardımcısı- ilk defa Amerika'da yönetimde bir kadın var ve 2024 seçimlerinde aday olabilir deniliyor. ABD Hazine Bakanı ilk kez bir kadın, daha önce de FED başkanıydı yine ilk kadındı Yellen. Dolayısıyla liderlik anlamında bir dönüşüm mü? Biz bunun için fazla mı iyimseriz, ne dersiniz oradan başlayalım mı?



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Çok teşekkür ediyorum. Öncelikle bütün kadın dostlarımızın ve kız kardeşlerim diyorum ben onlara, hepsinin 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyorum. Aynı zamanda kadınlara destek veren "He for She" dediğimiz önümüzü açan bizimle o yolda yürüyen bütün erkeklere de erkek dostlarımıza da hem teşekkür ediyoruz hem de aynen böyle devam edin diyoruz. 'Duvar' kitabımdan alıntı ile başladınız konuşmanıza, çok teşekkür ederim. 'Duvar' aslında bir politika kitabı, politik psikoloji üzerine dayalı ve duvarlı bir dünya Berlin Duvarı yıkılırken ondan bahsediyordu, -şimdi ulusal duvarların inşa edildiği bambaşka bir döneme girdik- böyle bir dünyada nasıl var olacağız, siyaset nasıl şekillenecek bunun üzerine bina ediliyordu. Çok önemli bir noktaya parmak bastınız. Böyle duvarlı bir dünyada bir de kadının nasıl rol oynayacağı, nasıl bir döneme doğru girdiğimiz konusunda kafa yormak gerekiyor. Çünkü aslında sanayi toplumu ile tarihsel süreç içerisinde kadının toplumsal cinsiyet rolleri şekilleniyor. Yani bugün hakikaten Kamala Harris'in orada olmasını sağlayan kişilerden biri Emily Davison. Emily Davison, Epson derbisinde 4 Haziran 1913'te kendini Kral V. George'un atının önüne atıp da 'sufraj' diye bağırmasaydı, süfrajeter kadınlara seçme ve seçilme hakları verilmesi için kendilerini bu kadar büyük bir çileye mahkum etmeselerdi, açlık grevleri yapmasalardı, kendilerini oraya buraya zincirleyip Emily Davison gibi hayatlarını kaybetmeselerdi bugün geldiğimiz noktada olmayacaktık. O süreç 100 yıl önce başlamış. Bugün Amerika başkan yardımcısının belki gelecekte başkanının oralara devam etmesi, ilerlemesini sağlayan bir mücadelenin ürünü. Çünkü yaklaşık 100-150 yıl öncesine kadar kadın diye bir şey yok, kadının adı yok, kadın bir evin içerisindeki manda gibi koyun gibi kuzu gibi başka bir özelliği yok. Kadının bir insan olarak varlığından söz etmemiz ancak 1850'lerden sonra gündeme geliyor. O da sosyalist hareket ve sanayileşmeyle birlikte kadının fabrikalara doğru üretici güç olarak katılmasıyla söz konusu oluyor. Sosyalist enternasyonaller olmasa belki bugün bunlardan söz edemeyecek durumdayız. Belki 1. Dünya Savaşı, 2. Dünya Savaşı olmasaydı, erkekler cepheye gitmeseydi, evinde oturan kadınlar fabrikalara gidip o savaşın lojistik programlamasında bu kadar büyük bir destek vermeseydi bugün yine üretici kadınlardan söz ediyor olmayacaktık. Bunu şu anlamda söylüyorum, zamanın ruhu aslında kadının rolünü etkiliyor yani küreselleşme süreci ile iyice ortaya çıkan insan hakları, demokratikleşme, özgürlükler bunlar gibi kavramlar; sonra teknolojiyle kadının bedensel zayıflığının ortadan kalkması. Çünkü kadın ve erkek arasındaki fark ilk bedensel, biyolojik fark bir silahın üretimi ile başladı. Kadın kendisini koruyabilmek için bu barut gücüne dayalı bir silah eline aldığı anda erkekle eşit, hatta ondan daha yukarı noktaya gitti.



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Kadın makinaların icadı ile erkeklerin ancak taşıyabileceği yükleri taşıyabilir kaldırabilir hale geldi. Bedensel farklılıklarını orada halletti. Dijitalleşme kadının bambaşka yüklenişi. Şimdi evinde çocuğunu emzirirken hayata katılımını sağlıyoruz. Bir yandan hocalık yapıyor, evinde kalmak zorunda değil. Akademi dünyasında bir sürü bebek emziren anneler var, normalde izine çıkmaları gerekirken şimdi dersini yapmaya devam edebiliyor. Teknolojinin ilerlemesi aslında kadının üretim süreçlerinin içerisinde yer almasını, kuvvetli bir biçimde yer almasını çok kolaylaştıran bir şey. Ancak bu noktada şunu söylemek istiyorum, içine girdiğimiz bu endüstri 4.0 ortamı yani sanayi toplumunda kadın üretici güç olarak vardı; sanayi sonrası toplumunda kadın tüketici güç olarak yer aldı. Biz üretirken, fabrikalardayken aynı zamanda tasarruf yapan kadınlardık. Pirincin pilavın artanından pirinç çorbası yapan, sütlaç yapan, onun tozundan bebeğe mama yapan kadınlardık. Erkeğin ya da kendisinin paltosunu tersine çevirip dikip çocuğuna palto yapan kadınlardık. 1980'li yıllar küreselleşmenin şahlandığı, küresel ekonominin patladığı, zenginliklere kavuşulduğu yıllar kadın artık tüketici güç olarak konumlandı.

Kadın bugün sosyal medyada, normal medyada, insan zihninde sürekli olarak bir şeyler talep eden, estetik açıdan, cinsel açıdan asla yaşlanmayıp sürekli olarak cinsel cazibesini korumak zorunda olan ve o cinsel cazibesinin şantajıyla erkeğine sürekli çalış, kazan, beni besle, bana onu al, benim için bunu yap diyen bir modele dönüştü. Kadın tasarrufçu değil tüketimi teşvik eden bir rol üzerine yeni bir kadınlık inşa edildi. Şimdi bu sanayi sonrası kadınıydı. Bugün geline nokta endüstri 4.0 ortamında bambaşka bir kadınlık inşa edilecek. Her uygarlık düzlemi kadını biyolojik olarak yeniden yaratmıyor belki ona bile müdahale ediyor ama biyopolitik üzerinden, kadının toplumsal cinsiyet rolünü şekillendirerek ilerliyor. Endüstri 4.0 ikili bir kadın ayrışmasına yol açacak gibi görünüyor gözümde. 'Skilled' dediğimiz yetenekli kadınlar dijital teknolojiyle birçok şeyi bağdaştırabilen, konuları konularla örtüştürebilen, birbirine bağlayabilen elit kadınlar -elit diyorum bunlara- çok yukarı doğru tırmanacak. Yukarıya doğru cam tavanı şiddetle delen bir kadın güruhu bekliyorum ama onun altında mavi yakalı olarak çalışan, sıradan işleri yapan kadınların eve dönüşü için çok elverişli bir zemin oluştu maalesef. Çünkü üretimden çekilecek kadın. Muhafazakar siyasetlerin coştugu -duvarlı dünyanın en önemli özelliği bu- zamanı tutmaya çalışan orta yaşlı ve çok erkek egemen siyasetlerden bahsediyoruz. Mavi yakalı kadınların yerine robotların, yapay zekanın geçeceği ve çok azalan o istihdam imkânlarının da erkeklere tahsis edileceği bir döneme giriyoruz diye düşünüyorum.



EBRU BAKİ
Gazeteci

Sözlerinizde, konuşmanızda öz eleştiri de vardı, yapmak lazım doğru bir noktaya temas ettiniz. Çocukları kendi geleceklerini inşa etmekte, eğitimlerinde, iş hayatında, kariyerleri anlamında hedefler koymakta fayda var, farklı hedeflere yönelebiliyorlar, o farklı hedefler daha kolay ama zoru yönlendirmekte kimsenin kredi kartına kimsenin ağzından çıkan sözlere mahkum olmamak gerektiğini anlatmak da lazım diyorsunuz.



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN
Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Tabii tek taşımızı kendimiz alacağız.



EBRU BAKİ
Gazeteci

Aynen onu anladım ben, o yüzden sizlere bu konuda yine çok önemli iş düşünüyor. Çünkü bazı yollar evet çok kolay ama o yolu seçmemeli o çocuklar, o kız çocukları. Onların geleceği daha başka olmalı. Zorlu yol önemli ve iyidir değil mi hocam Bekir Ağır'dır, KONDA Araştırma ve Danışmanlık Şirketi Genel Müdürü tekrar hoş geldiniz. Hikaye gelecek dediniz, onu kaleme aldınız. Geleceği konuşurken biraz karamsarız, biz hayallerimizi nasıl gerçekleştireceğiz diye soracağım size. Burada siz kadınlar vurgusu yapıyorsunuz ve dünyayı değiştirecek olan Türkiye'nin geleceğini de yazacak olan o iyi geleceği kadınlar diyorsunuz, neden ve nasıl?



BEKİR AĞIRDİR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

Evet, geleceği inşa edecek dinamiklerin neler olduğuna baktığım zaman; gençler ve kadınlar gibi iki demografik kümenin, yeşil ya da çevre hareketi gibi bir sivil toplum hareketinin ve bir dizi daha başka dinamiğin belirleyeceğini öngörüyorum. Neden kadınlar diyorum, bir kere zamanın ruhu bu kavramı çok kullanırız ama zamanın ruhu kadar toplumun ruhu da önemli. Zamanın ruhu ile toplumun ruhu çakıştığı zamanlarda insanlıkta, ülkelerin hayatlarında sıçramalar oluyor. Türkiye'nin de insanlığın da böyle bir sıçrama aralığına yaklaştığı kanaatindeyim. Neden? Bir kere her şeyden önce hayatın bir dayatması var. Örneğin, Türkiye son hızla göç ile metropolleşiyor; son hızla eğitim-niteliğini tartışabiliriz, sorunlu çok mesele var- ama yine de kadınların ya da kız çocuklarının okullu olma oranlarının %100'e yaklaştığı bir zaman aralığı. Eğitim ve diplomadan bağımsız olarak haberin, bilginin ve deneyimin anonimleştiği yani herkesin elinde kamera ve mikrofon olabildiği için artık haber ya da bilginin merkezi güç denetiminde olmasının giderek bozulduğu bir zaman aralığı bu. Dolayısıyla Türkiye'deki kadınlarda her şeyden önce bilmek ve farkında olmak konusunda çok hızlı mesafe alınıyor. Yani kasabalarda yaşarken kutsal ve değiştirilemez gibi gördüğümüz ataerkil zihni düzen, metropollere doğru geldikçe bozuluyor. Yine metropollere doğru geldikçe ekonomik dürtüler ve hanenin geçim derdi nedeniyle kadının artık sadece evin işini çevirmesi değil, gelir getirmesine de ihtiyaç oldukça erkeklerin de zihniyetinde kadınların hayata dahil olması konusunda ciddi bir eşik geçilmeye başlanıyor. Dolayısıyla hayatın ve doğal hayattaki temel dinamiklerin etkilemesi ve sivil toplum dediğimiz dünyanın müthiş bir etkisi ve gücü var; sivil toplum içinde de kadın hareketinin özellikle. Örneğin son 1 yılda bile Türkiye'de her türlü protesto, itiraz, kadın itirazları, kadın hareketleri, eylemleri şiddetle karşılanırken; teslim olmayan ve hala dün gece bile sokaklarda olan yalnızca kadın hareketi vardı. Bunun bir anlamı var. Sadece kadınlar daha cesur tartışması gibi yerlere kitlemeye gerek yok. Hayatın dayattıkları ve hayatın akışıyla kadın hareketi ve kadın zihnindeki dönüşüm tam üst üste geldiği için bir dinamik yeşeriyor her şeyden önce. Mesela geçen yıl ya da son 3 yılda şirketlerde bile sosyal sorumluluk projeleri ve yapılan işlerin neredeyse üçte ikisi kadına dairdir. Bu müthiş bir enerji üretiyor. Türkiye'de zihni planda evet hala bir sürü ataerkil meselemiz geçerli olmakla beraber, çünkü Türkiye insanların ve özellikle Türkiye erkeklerinin en önemli zihni sorunu onur, haysiyet, şeref gibi kendi eylemleri üzerinden değil yani bir erkek zabıta memurunun rüşvet alması, rüşvet vermesi namussuzluk değil ama kadının domates seçerken göğsünün açılmasını namus sayıyor.



BEKİR AĞIRDİR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

Türkiye toplumunda at, avrat, silah diye kodlanmış bir ataerkil namus ve onur anlayışı var ve bu toplumsal cinsiyetçi bir yerden çalışıyor. Kadının metropollerle ve eğitimle hayata dahil olmasıyla beraber erkekler de dahil ama öncelikle kadınların çok ciddi bir zihni dönüşümü var ve bunun ürettiği bir sonuç var. Ama hala problem şurada, bütün bu karmaşıklık esaslı bugünkü hayat, demokrasi - demokrasiyi siyasi bir kavram olarak söylemiyorum- yani bütün farklılıkların cinsiyet, etnik, inanç, siyasi tercih ne olursa olsun bütün farklılıkların bir araya geldiği çoklu bir hayat var karşımızda ve bu hayatı huzur içinde yaşamamanın, bütün bu çokluğu bir arada tutabilmenin tek imkanı var. Herkesin birbirine, tercihlerine, kimliklerine, aidiyetlerine saygı duyması, demokrasiyi daha geniş anlamda böyle tarif ediyorum. O zaman tam da burada bir zihni sorununuz var ki bütün bu değişimlere ve güçlenmelere karşın evinde bile kadınına tanımadığı söz hakkını, var olma hakkını başka kimliklere tanımasını istiyoruz insanlardan ve de tam zihni eşik orada çalışıyor zaten. O yüzden karşımızdaki mesele belki de kadın meselesi değil, erkek zihniyetini nasıl dönüştüreceklerimiz meselesidir. O yüzden başka bir yerden tartışmanın imkanı olduğunu sanıyorum ben ama tezim şudur ki zamanın ruhu da toplumların ruhu da ve hayatın dayatmaları da kadına doğru ve bu çokluğa doğru çalışıyor. Sorun bu çokluğu nasıl kurumlar ve kurallarla inşa ederek kalıcı ve geleceğe dair hikaye yazmayı daha enerjili daha örgütlü daha imkanlı hale nasıl getireceğimiz sorusudur aslında.



EBRU BAKI

Gazeteci

O konuda mesela TÜRKONFED Başkanı Orhan Turan'ın adımları var, kadınlarla birlikte attığı adımlar var, mesela bu bir yol mudur onu konuşalım. Siz başkan olduktan sonra TÜRKONFED'e 5K vizyonu ile hareket edeceğinizi söylemişsiniz. Kurumsal, kapsayıcı, küresel, KOBİ ve kadın ağırlık veren bir TÜRKONFED. Bunun içinde yönetim kurulunda kadın sayısını %100 arttırmışsınız. Şimdi hem bize neden bu bakış açısı onu anlatırsanız seviniriz hem de siz Anadolu'nun nabzını çok daha yakından tutuyorsunuz, kadın girişimcileri, Anadolu kadını çok daha iyi tanıyorsunuz, oradan örneklerle bize girişimci kadını iş dünyasında kadını, Anadolu'daki kadını da anlatır mısınız?



ORHAN TURAN

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Teşekkür ederim Ebru Hanım. TÜRKONFED olarak bulunduğumuz her platformda zaten güçlü toplumun, güçlü ekonominin ve güçlü demokrasinin yolunun kadın hayatının tüm alanlarında aktif katılımdan geçtiğini dile getiriyoruz ve buna yürekten inanıyoruz. Sizin de belirttiğiniz gibi göreve geldiğimizde 5K vizyonumuz vardı, bunlar; kurumsal, küresel rekabet gücü, kapsayıcılık ve bu her ikisini yatayda kesen KOBİ ve kadındı. Bu vizyonla yaptığımız çalışmadan bahsetmek isterim. Türkiye'nin en büyük bağımsız iş dünyası örgütüyüz. 30 federasyonumuz 276 derneğimiz var. 276 derneğin 44'ü kadın derneği. Ülkemizin de en büyük örgütlü kadın gücüyüz. İş dünyasında kadın komisyonumuz çok etkin çalışıyor. Göreve geldiğimizde sizin de belirttiğiniz gibi kadın sayısını %100 arttırdık. Çalışma komisyonlarımızda eş-başkanlık sistemine geçtik. Pozitif ayrımcılıktan çok eşitlikçi bir yaklaşım benimsedik. Değişim dilde başlar mottosuyla başlattığımız kampanyalarda da özellikle iş dünyasında 'İşadamları Derneği' hep geçer, 'İş İnsanı' veya 'İş Dünyası' olarak değiştirmelerini tavsiye ettik. Bugün tüm federasyonlarımızda bu gerçekleşmiş durumda, üye derneklerimizde de değişim ve gelişim süreci devam ediyor. Aynı zamanda federasyon ve derneklerimize yönetim kurullarında %30 kadın kotası konulmasına yönelik ilke kararı aldık. Kadınların yönetim kurulları dahil şirketlerin üst kademelerinde daha fazla temsil edilmesi hem ülkenin kalkınmasına hem de şirketlerin verimlilik ve karlılığına büyük katkı koyuyor. Tabii siyaset ve kamu dahil STK'ların da üst kademelerinde daha fazla kadının topuk sesinin duyulması ve cam tavanların ortadan kalkması için de hepimize büyük sorumluluklar düşüyor. Kadın temsiline olmadığı sivil toplum örgütlerinde de bir an önce eşitliğe ve katılım arttıracak adımlar atma gerektiğini ifade etmek istiyorum. Diğer STK'ların da TÜRKONFED'i örnek alması gerekiyor diye düşünüyorum. Birleşmiş Milletler' in 2030 sürdürülebilir kalkınma amaçları arasında yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sunmak adına kapsayıcı ve katılımcı işbirliklerimiz devam ediyor. Bu alanda çalışma yapmak için TÜSİAD ve UNDB ile ülkemizin ilk özel sektör inisiyatifi olan 'Hedefler için İş Dünyası' platformunu kurduk. Bu kapsamda Kadın Komisyonumuz'a bağlı kadın dernekleriyle farkındalığı artıracak projeler geliştiriyoruz. Yine geçtiğimiz aylarda TÜSİAD İLE UN Women Birleşmiş Milletler kadın birimi Türkiye işbirliği ile bir araştırma yaptık.



EBRU BAKİ
Gazeteci

Etkisi ne oldu, yansıması ne oldu?



ORHAN TURAN
TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Yansımaları ile ilgili isterseniz 1-2 paylaşım yapayım. Pandemiyle birlikte dünyada eşitsizliğin hem küresel çapta hem de ülkemizde artış kaydettiği bir dönemden geçiyoruz, bu süreci işgücü piyasası üzerinde yarattığı olumsuzlukları en çok hissedenlerin başında kadınlar geliyor. Bunun en büyük nedenlerinden biri kadınların daha fazla temsil edildiği hizmet sektörlerinin ve kayıt dışı işlemlerin pandemiden daha yoğun bir şekilde etkilenmesi. Diğer nedenleri de ortaya koymak ve çözüm önerileri sunmak için de bir araştırma yaptık. Bazı bulguları paylaşayım isterseniz, bu araştırmaya 339 şirket katıldı.



EBRU BAKİ
Gazeteci

Bunları daha kapsamlı sorularla sizden alacağım ama şu anda Anadolu'da kadın girişimci, istihdam, şirketlere sizin yaptığınız adımların etkilerini anlamaya çalışıyorum. Mesela kadın patron çok mu, kadın girişimci çok mu? Fabrikalarda, özellikle Kobilerde kadın çalışan fazla mı? Kayıt dışı ile mücadelede neredesiniz biraz Anadolu'yu anlamaya çalışıyorum.



ORHAN TURAN

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Ebru Hanım pandemi öncesi Anadolu'yu çok dolaşıyordum, Bekir Bey'in ve diğer hocamın da konuşmalarına baktığım zaman Anadolu'da şunu gördüm, gerçekten gençler ve kadınlar çok duyarlı. Özellikle TÜRKONFED Federasyonlarımıza bağlı derneklerimize baktığımızda, Hakkari'de bir kadın girişimcisinin süs bitkisi yapıp e-ticareten satış yaptığını da biliyorum, Mersin'de bir gıdaya yönelik organize sanayi yöneten ve kuran bir kadın olduğunu ve üyemiz olduğunu da söyleyebilirim. Trabzon'da 4 kız kardeş bir fındık üretimi yapıp, çok katma değerli ürün yapıp bunun ihracatını yaptığını da biliyorum, Ordu'da bir pide üretip bunu havayolu şirketlerine satan kadınlarımızı da görüyorum. Bu sayıları çoğaltabilirim gerçekten kadınlar Anadolu'da daha duyarlı.



EBRU BAKI

Gazeteci

Daha önce bir program yapmıştım CNN Türk'te çalışırken, bu programda Anadolu kadınının çok çalışma istediğini görmüştük, kadın evde oturur değil benim çocuğum okuyacak, benim kızım okuyacak mantığıyla çok geniş bir yerleşim var orada, o yüzden merak ettim. Artarak devam etmiş zaten.



ORHAN TURAN

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Biraz önce de belirttiğim gibi gezdiğimde gerçekten kadınların TÜRKONFED federasyonlarımızda ve derneklerde gördüğümde sivil topluma hassasiyetleri ve katılımları da çok yüksek. Ben de Bekir Bey'e katılıyorum. Dünyayı ve Türkiye'yi gençler ve kadınlar değiştirecek.



EBRU BAKI
Gazeteci

İkinci soru da nasıl değiştirecek ve yaşanan sıkıntılar neler, onu da hemen soracağım size ama sivil toplum kuruluşlarının uluslararası işbirlikleri, girişim anlamında, istihdam anlamında kadına desteği ve onların birlikte çalışma arzusuna çok güzel bir örneksiniz sağ olun, teşekkürler. Şimdi Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu hayatımda izlediğim tek dizi olarak Kırmızı Oda'yı söyleyip sözü size bırakıyorum. Nasıl bu kadar insanların nabzını tutabiliyorsunuz, nasıl bu kadar insanı insana iyi anlatıyorsunuz, neden bu diziler bu kadar izleniyor? İnsanlar kendisini bulduğu için mi acaba diye soracağım ama önce şunu sorayım; kadını dinledik, zorlukları biliyoruz. Kadınlar biraz da evi düzenleyeyim, çocuğa yetişeyim, işe yetişeyim, kariyerime yetişeyim, hedeflerime yetişeyim derken acaba çok mu sorumluluk altına giriyoruz ve yoruluyoruz? Türkiye'de kadın dersem ne dersiniz?



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU
Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Kadınlarımızın Dünya Kadınlar Günü'nü içtenlikle kutluyorum. Ben de bir emekçi kadın olarak, emekçi kadınlarımızı ki bizim kadınlarımızı çalışıyor- çalışmıyor diye bile ayırmamalıyız. Emekçi olmayan kadın yok diye düşünenlerdenim. Biz hayata zaten emekçi olmaya gelmişiz. Sohbetleri çok ilgiyle izliyorum. Böyle bir dernekte sizlerle birlikte bulunmak beni çok gururlandırıyor. Çünkü kadının geldiği yerlere bakın. Ben sizlerden yaş olarak daha ileride biri olarak, Türkiye'de kadın gelişimini yaşayarak gören biriyim. Benim çocukluğumdaki Türkiye'de kadının yeri ve bugün geldiğimiz yerde kadının yeri birbirinden inanılmaz farklı. Buradan da şunun özellikle altını çizmek istiyorum, kadın bugün nereye geldi, hala ne eksik, niye eşitlenemedi, neden Yönetim kurullarında hiç olmazsa %50-50 oranlarını tutturamadı gibi söylemleri bir yandan gülerek bir yandan da hüznle dinliyorum. Çünkü şöyle bir dönüp baktığımızda kadının bu mücadeledeki tarihi daha aşağı yukarı 100 yıllık, yola çıkış bu. Daha önce bu yolu ne doğa açtı ne de hayat açtı, ne zamanki kadın artık kol gücüne çok fazla ihtiyaç olmadığı bir dünyayla karşılaştı ve kapıları o kadar hızla açmaya başladı ki açıkçası ben 40 yıl sonra kadın nerede olur hayal bile edemiyorum. Çünkü bu kadının son geldiği yer değil ki, kadın bu yola daha yeni çıktı.



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Dünya tarihinde düşünüyorum yani 24 saatin 1 dakikası gidiş şu 100 yıl ve bu 1 dakikada o kadar hızlı yol aldı ki. Yani buradan şunu söylemek istiyorum; kadın kendini keşfetti. Önce kadın kendini keşfetti, sonra dünya kadını keşfetti. Ben Türkiye'de çok kadın tanıyan biri olarak çünkü bu meslek bana çok insan tanıttı diyebilirim, Türkiye'deki bütün illerden benimle tanışmayan biri yoktur yani her yerden insanla tanışma, iç dünyalarını tanıma şansım oldu ve bunun insanı ne kadar dinginleştirdiğini de bu yolda öğrendim. Şimdi buradan şuna gelecek olursak, benim dizilerde bu nasıl oluyor? Çünkü ben en çok da kadınları dinledim, psikiyatriyi bile kadınlar keşfetti önce. Önce kendileri geldiler, sonra çocuklarını getirdiler, sonra kocalarını getirdiler, sonra kardeşlerini getirdiler derken yani diyebilirim ki psikiyatriyi erkeklere keşfettiren yine kadınlardır. Çok acılı bir yol bu kadın için, burada erkekliği düşünmüyor değilim çünkü bir düzen içinde bugünlere gelmişiz. Erkek evin efendisiydi, hatırlıyorum kadın 'efendi' derdi evin erkeklerine, şimdi düşünebiliyor musunuz evin efendisi, sonra bizim hatun oldu, bizim hanım oldu, şimdi artık eşimiz diye takdim ediyor iki taraf da birbirini. Bu inanılmaz hızla alınan bir yol ve kadınları gördükçe çok memnuniyetle şunu görüyorum; artık kadın hangi konumda olursa olsun okumuş-okumamış, yaşlı-genç acaba ne yapabilirim sorusunu kendisine sormaya başladı ve inanın eskiden benim zamanımda genç kızlar ya liseden sonra bırakır bu işi acaba nasıl bir evlilik yapsam hayallerine geçerdi, hayalleri bile başkaydı kadının. Şimdi hayallerimiz değişti ve kadın bu hayalin peşini kolay kolay bırakmayacak. Bu anlamda çok güçlü ve çok hevesli motivasyonu çok yüksek. Ben en çok bu dizilerde kadın hikayelerini anlatıyorum çünkü hayat hikayesini en iyi kadın anlatır. Gerçeklerden de alındığı için sanırım insanlar çok kolay empati yapıyorlar oradaki hayatları.



EBRU BAKI

Gazeteci

Doğduğun ev kaderin oluyor ama kaderin oluyor ama kaderi değiştirmek için ne yapılması gerektiğini de söylüyorsunuz gösteriyorsunuz.



DR. GÖLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Bir yerinden yakalıyor insanlar ve kendilerini buluyorlar dizilerde ve bu da tabii beni çok mutlu ediyor ve daha çok yap demeye başlıyor benim zihnim de. Teşekkür ederim.



EBRU BAKI

Gazeteci

Sizi çok seviyoruz 1 tur daha yapacağım. Deniz Ülke hocam duvarlar dedik, aslında siz biraz giriş yaptınız, çok güzel anlatıyorsunuz aslında yeni çağı. Onu zaten Trump döneminin hatta Obama'nın ilk adım atışlarından da hissetmiştik önce ben, önce benim güvenliğim, önce benim ekonomim, önce benim insanım dolayısıyla bütün bunlar gerginliği arttırıyor. İçeriği korumak isterken insanlar - liderler- aynı zamanda büyük bir otorite getiriyor. Bu otorite tekrar yani yeni dünya düzeninde devam edecek mi, değişecek mi, buna yeni dünya dayanacak mı dayanamayacak mı ve burada kadının yeri ne, biraz giriş yaptınız ama biraz daha detaylandırırsanız bize ne söylersiniz biz duvardan kadın için ne çıkaralım?



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Şöyle söyleyeyim aslında 21.yüzyıla girerken şöyle bir hayal ettiğim gerçi Ebru Hanım siz baya gençsiniz galiba ama en büyük korkumuz bizim Y2K sendromu denilen bilgisayar sisteminin çökmesiydi. Yani 2000 yılına girmek böyle depresif bir etki yaratıyordu.



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Ne olacak diye panik, hiçbir şey olmadı ve o yıl Birleşmiş Milletler zirvesinde de en çok ön plana çıkan şeylerden biri kadının haklarının verilmesi, kadınların işgücüne katılması, çevresel konular, demokrasi, haklar, özgürlük harikaydı. Birleşmiş Milletler zirvesi 21. yy'ın bütün ruhunu yansıtıyordu ve diyorduk ki bir yandan Berlin Duvarı yıkıldı, artık duvarlar yıkılacak, küresel bir köyün sakinleri olarak haklar, özgürlükler ama 21. yüzyıl ilk büyük krizini bir yıl içinde yaşadı. 11 Eylül saldırısı gerçekleşti. Dünya üzerinde büyük bir güvenlikleştirme süreci başladı. Mesele güvenliklere gelince aslında dilin erilleşmesi demektir bu. Bunu göz ardı etmeyelim. Güvenlik, savunma, güç olduğu zaman muhafazakar siyasetler, eril yönetimler, otoriter bakışlar aslında o eski haklar diye konuştuğumuz şeyi yıpratan bir olay. İkinci büyük kriz, küresel kriz ekonomik kriz oldu, 2008-2009 ekonomik krizi. Devlet daha güçlü bir aktör olarak sisteme gitti. Aslında sivil toplumun, sivil ekonomik aktörlerin rollerini önemli ölçüde kısıtlayıcı bir biçimde merkezi otoriteye güç devrettik yani dil ve zamanının ruhu erilleşmeye başladı. 21. yy'ın bence en büyük sıkıntısı buradan kaynaklanıyor. Üçüncü büyük krizimizi de pandemi üzerinden yaşadık. Bu pandemiyle birlikte kitlesel takip sistemlerinin meşrulaşması, hayatımıza girmesi söz konusu oldu. Yani biz bir anlamda Panoptikon dünyasını içselleştirdik. Sadece Ağustos'ta 25 milyon kişi HES kodu almış. Yani Çin'de herkes yüz tanıma sistemleri, sağlık kodları üzerinden artık sistemin merkezine doğru bağlanmış durumdayız. Artık dünyada yaşamıyoruz, dünyayı yaşıyoruz. Bize taşınan bir dünyayı yaşıyoruz. Benim en büyük endişem 1800'lerin sonlarından itibaren başlamış olan bu kadın mücadelesinin aslında bir yandan da küreselleşme ideolojisiyle birlikte genişleyen, katlanan ve güçlenen bir ideoloji olmasıydı. Bu rüzgarların tersine dönmesi ki şu anda iki tez-antitez birbiriyle çarpışıyor. Yani bir yandan burada ağırlığımızı koymaya çalışıyoruz ama bu bir bütünün parçası yani otoriter ve muhafazakar bir zihniyetin bir dünya algısının içerisinde özgür kadını yerleştiremezsiniz. Bu bambaşka bir ruh halinin eseridir yani bu tarafta özgürleşmeyle birlikte yürürüz, siyasal liberalleşme, ekonomik liberalleşme bunların tamamı birlikte yürüyen süreçlerdir. En büyük sıkıntı zamanın ruhunda bir problemin oluşması yani ters bir etki oldu. Şimdi Biden yönetimiyle birlikte zaten Biden'ın Trump'a bir antitez olduğunu göstermesinin yolu yanına bir kadın olarak yürümesiydi. Bu, bu paketin parçası, bunu göz ardı etmeyin. O paketin antitezi çok kuvvetli yani bu sadece Türkiye'de orada burada değil dünyanın her yerinde farklı bir muhafazakar anlayış var ve bunların öyle kadın haklarıyla falan ilgisi yok. Bırakın kadınları herhangi bir minority hakkıyla da ilgisi yok yani azınlığa karşı, göçmene karşı, mağdur durumda olan herkese karşı.



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARİBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Şimdi bizim temel sorunumuz da benim gördüğüm kadarıyla özellikle bu kadın mücadelesiyle ilgili küreselleşme sürecinin içinde dahi çok belirgin bir tuzağa düşmemizdi. Biz kadınlar olarak feminizm kadın hakları, kadın özgürlükleri konusunda akademik düzeyde de işte medyada da her türlü konuşma özgürlüğüne sahibiz. Bize bu alanı açıyorlar yani o alan kadınların bütün akademik, akli gelişmiş, bilgili, donanımlı kadınların feminizm ve kadın hakları mücadelesi içinde kalmasını öngörüyor. Fakat bunun gideceği yol belli. Biz ekonomiden bahsettiğimiz zaman sadece kadının el emeğini güçlendirme konusuna takılıp kalırsak dünya üzerindeki bitcoin piyasalarıyla, yıllık enflasyonla, dünya üzerindeki para arzıyla falan ilgilenmezsek zaten kadınları hak ettiği yere getiremiyoruz. Savunma amaçlı terörden bahsederken sadece kadınların gözyaşına, çocuklarına odaklanırsak bunu yapamayız. Savunma bakanı da oluruz, terörle mücadele de ederiz, dünya global ekonomisiyle de ilgili fikrimiz vardır. İklimsel bozulmanın dünya üzerindeki sosyolojik etkilerine de kafa yorabiliriz. Bir kere önce kadın hakları içerisinde bize tanınmış özgür alanda kendimizi mahpus olduğumuzu fark etmiyoruz, hapishaneye tıklandığımızın farkındalığını yitirmiş durumdayız. Buradan çıkacağız. Dünyadaki her konuyla ilgilenebiliriz, her konuda fikir üretebiliriz. Kadını özgürleştirmenin yolu önce kadın kalıbının içinden çıkmak. Ben buna inanıyorum, onun için Yönetim Kurulunda Kadın Derneği benim için önemli. Evet kadın var, kadınlığımız var, toplumsal cinsiyet olarak ama biz tepeyi hedefliyoruz. Kadın yönetici olmadığı müddetçe, dünyayı yönetenlerin arasında yer almayı hedeflemediği müddetçe bu süreçten, bu çarkın içinden çıkamaz, bu muhafazakar damarı kıramaz. Çünkü bu yüzlerce, binlerce yılda oluşmuş bir kalıp. Önce zihnimizi değiştirmek zorundayız. Baudrillard'ın dediği gibi önce zihnimizi değiştirmek zorundayız. "Zihinlerimizin efendileridir bize o dünyayı taşıyan" diyor ya, o dünyayı biz üretmeye başlamadığımız müddetçe bize taşınan bir dünyanın içinde bugün bir adım ileriye atarız, öbür gün iki adım geriye atarız. Yani bu çok global, çok büyük bir yapı çözümünden geçiyor bunun yolunu değiştirmek. Bayılıyorum size çünkü dünya ekonomisiyle ilgileniyorsunuz, Türkiye ekonomisiyle ilgileniyorsunuz, konuştuğunuz konu bir erkek ya da bir kadının konuşacağı bir konu ve en üst düzeydeki insanların konuşacağı konu. Konuyu sadece bir yere kalıpladığımız zaman yani bu kadın konusundaki farkındalığı tartışırken bile mağduriyetler üzerinden konuşuyoruz. Dün dayak yiyen kadın ona takılıyoruz, öbür gün ağlayan kadın ona takılıyoruz, bunları kurtarmanın yolu kadının tepeden bu yasaları dizayn eden Cumhurbaşkanlarına, Başbakanlara, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine soyunan kadınları üretmesi. Başka bir yolu yok bunun.



EBRU BAKI

Gazeteci

Çok doğru, çok güzel özetlediniz. Doğru söylüyor Deniz Ülke Hoca, ben de aynı şeyi söylüyorum tabi çok daha güzel ifade etti bir akademisyen gözüyle dekan olarak, her şey tamam ama karar verici noktalarda kadın yok ki, bizim hikayemizde mesela hikayesini arayan bir geleceğimiz tamam ama şimdi o gelecek hep karamsar. Kadına bakıyoruz niye sadece el emeğine, istihdama, mavi yakalı kısma ya da biraz daha ilerlemesini konuşuyoruz da onun Milli Savunma Bakanı olmasını, ekonomiyi yönetmesini konuşmuyoruz. O zaman biz hikayesini arayan gelecekte neredeyiz? Yani demokrasi nerede, hukuk nerede, kadın nerede, özgürlük nerede, eşitlik nerede?



BEKİR AĞIRDİR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

Ebru Hanım tam Deniz Hoca'nın söylediğine de devam ederek söyleyeyim. Biz meseleyi ağırlıklı olarak hep kadınların eşitlik ve adalet talebi üzerinden konuşuyoruz. Halbuki bu eksik diyor Deniz Hoca'da, ki ben de aynı kanaattemim. İşin iki yönü var; birisi evet bugünkü mağduriyetler üzerinden tabi ki bir eşitlik ve hak mücadelesi gerekiyor, adalet mücadelesi gerekiyor ama yanı sıra bu meselenin yani kadın meselesinin bir zihni dönüşümün ve toplumsal dönüşümün tetikleyiciliği, liderliği tarafı var, bunu ıskalıyoruz. O yüzden tek başına eşitlik mücadelesi yetmiyor. İkincisi, geleceğe dair elimizdeki tüm hikayeler Nostradamus'tan beri felaketler üzerine kurulu ve son yıllarda hepimiz 1984 romanını biliyoruz. Bütün dijitalleşmeyi bile burada okuyoruz; mesela hayatımızın her alanının devletlerce denetlendiği veya Marslıların Dünya'yı işgal ettiği, bir virüsün dünyayı yok ettiği. Halbuki insanlık tarihinin bazı ara dönemleri oluyor. Şimdi de böyle bir Deniz Hoca'nın da sözünü ettiği, ben daha keskin bir yerden söyleyeyim, popülist, otoriter, faşist bir takım siyasi hareketlerin güçlendiği bir zaman aralığı bu. Çünkü geleceğe dair tüm hikayeler korku temelli olunca korkutmaya zihni daha yatkın veya korkudan beslenen hareketler ve liderler de güçleniyor. Ama insanlık buna teslim değil sonuçta bu bir ara dönem diyorum ben, buradan da çıkacağız. Buradan çıkarken ve geleceği inşa ederken kadının sadece eşitlik mücadelesi değil, kadınların dönüşüme liderlik meselesi var.



BEKİR AĞIRDIR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

O yüzden geleceğe bakarken geleceği ne inşa edecek? Bilim elbette. Bakın aşı bile gördük ki böylesine bir pandemi meselesinde öyle sadece dualar yetmiyor. Bir, bilime ihtiyacımız var. İki, sanata ihtiyacımız var, yani yaşamı anlamlandırmak için sanata ihtiyacımız var. Üçüncüsü de hayallerimize ihtiyacımız var. Ve tam bu noktada da bir şeye daha değineyim sonra hepsini birbirine bağlayacağım. Bakın liderlik diyoruz değil mi? Şimdi ben işletme okudum 80 öncesi, benim okuduğum zamanlarda idareci diyorduk, genel müdür diyorduk yani statüden gücünü alan hiyerarşik bir pozisyon tarif ediyorduk. Sonra yönetici demeye başladık çünkü sadece o hiyerarşik pozisyonda oturuyor olmanız, kutucukta adınızın yazıyor olması değil aynı zamanda maharetinizin de olması gerekiyordu, diyelim bir bankada genel müdür olmak için, yönetici demeye başladık. Halbuki bugün liderlik diyoruz. Neden? Çünkü bugün karmaşıklık ve belirsizlik esaslı bir hayat var. Bu hayatı kavramak ve çözmek için ve yönetebilmek için sadece aklımız, maharetlerimiz yetmiyor. Sezgilere ihtiyacımız var, duygulara ihtiyacımız var. Yönettiğimiz ekiplerle, insanlarla şirketlerde veya sivil toplumda veya siyasetçiyseniz toplumda, belediye başkanıysanız ilinizde insanlarla duygudaşlığa ihtiyaç var. İnsanların korkularını, beklentilerini, umutlarını anlamaya ihtiyacınız var ve onları motive etmeye ihtiyacınız var. Yani sadece 4 tane Master 2 tane disiplinden diplomanız olması yetmiyor. Duygu dünyanızın, yüreğinizin, gönlünüzün açık olması gerekiyor. Şimdi bütün bu hikayenin yani geleceği bilim, sanat ve hayaller inşa edebilecek derken, şimdi liderliklerden söz ediyoruz derken de tezim şu, oraya bağlayacağım hepsini, Deniz Hoca da değindi. Erkek egemen iktidar ilişkilerini inşa eden şey ne? Tarım toplumunda erkeklerin anatomik bedensel avantajlarını kullanmaları hani avlama-toplama, mamut kovalayacaksınız akşam yemeği için, erkekler anatomik güçlerini farklılıklarını kullanarak bir siyasi egemenlik alanı inşa etmişler. Sonra sanayi toplumuna gelmişiz. Beden kadar akıl da işin içine girmeye başladığı anda kadınlar dahil olmuş meseleye ama hala erkek egemen bir dünya var. Halbuki geleceğin dünyası beden, akıl ve gönül üçlüsünde beraber düşünmek ve yönetmek, liderlik etmekten başlıyor ve de erkeklerin anatomik özelliği burada zaaf. Üzgünüm erkekler için çünkü hem gönlünü hem zihnini aynı anda doğru biçimde senkronize çalıştırabilmenin anatomik avantajı kadınlarda. Onun için erkekler isteseler de istemeseler de zaten 2050, 2080'lere geldiğimizde, bilgi toplumu diyorum ben, bilgi toplumunun liderliği zaten kadınların elinde olacak. Burada mesele sadece kimin önde arkada olduğu meselesini geride bırakmak ve daha doğru geleceği nasıl inşa edeceğimiz meselesi ve asıl o inşa süreci önemli.



BEKİR AĞIRDIR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

O süreçte kadınların liderliğine ihtiyacımız var. O yüzden Deniz Hoca'ya katılıyorum, sadece kadınların, sadece kız çocuklarının eğitime katılmaları, istihdama katılmaları mücadelesi yetmiyor. Aynı zamanda toplumsal dönüşüm için liderliklerine ihtiyacımız var. Tam da bu nedenden Türkiye'de erkek feministler diyorum ben, kadınların eşitlik, adalet mücadelelerinin yanında olmak için kurulmuş, erkeklerin kurduğu bir dernek var. O derneğin kurucularından ve üyelerinden biriyim. Sevgili Orhan başkan da öyle, orada da ortağız. O derneği kuran 40 erkekten birisiyim. Onun için kadın meselesi herhangi bir siyasi mücadeleden öte geleceği nasıl inşa edeceğimiz meselesidir diyorum ben.



EBRU BAKI

Gazeteci

Çok teşekkür ederiz. Orhan Turan erkek feminist listesine aldık sizi de Bekir Hoca'yla birlikte. O zaman Yönetim kurulunda kadın, daha çok kadın lider yani kadınların daha da karar verici noktalarda olması için çalışmak lazım ama biz tabi biraz daha geriden gittiğimiz için. Dünyada yine Oxfam diyor ki 160 milyon kadını teknolojiye adapte etmezseniz zaten şu anki mevcut istihdamda olmayacaklar. Hem istihdamlarını kurup hem iyi eğitimlerini sağlayıp, eğitimlerine başladıkları anda kadınlar mesela daha başarılıymış. Birçoğu eşlerinin eğitiminden daha iyi, üstün eğitime sahiplermiş, böyle istatistikler var. Eğitimde okulda daha başarılıyız. Fiziksel avantajı da zaten teknolojiyle hallettik. Önümüz açık da siz bir çekilin. Ne dersiniz, bir yandan da istihdamı da korumak lazım, teknolojiye adapte etmek lazım.



ORHAN TURAN

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Tabii aslında bugün çok genel bilgiler vermeye gerek yok ama işgücüne katılımı baktığımız zaman üst kademelerde ve halka açık şirketlere baktığımız zaman kadın sayısını istediğimiz seviyelerde göremiyoruz. Tabii OECD ülkeleri arasında da kadınların işgücüne katılım oranı da çok düşük. Bizim, siz de örnekler verdiniz yani zaman zaman da çok kullanılıyor. Biz TÜRKONFED olarak artık kadınlarla ilgili verilen özellikle ben Türkiye için konuşmak istiyorum verilen mesajlarınızı samimiyetini sözlerin gücünde aramak istemiyoruz. Nerede arayacaksınız dersiniz? Okur-yazar kadın oranında şiddet gören kadın sayısında eşit iş, eşit ücret talep eden emekçi kadınlarda, meclisten geçen yasalar da arayacağız. Bunu yalnız devleti yönetenlerden, siyasi partilerden de beklemiyoruz çünkü biz her zaman sorunların kapsayıcı katılımcı şeffaf işbirlikleri ile çözüleceğine inanıyoruz. Pandemi de bunu gösterdi aslında, dünyada küresel sorunlar küresel işbirlikleri ile ancak çözülebilir. Bu nedenle çözüm önerilerimizi de hazırladık. Bunu gerekli şeylerde de karşılıyoruz. Çünkü birinci bölümde de söylediğim gibi pandemide özellikle kadın girişimcilerin hizmet sektöründe daha fazla olması, iş gücünden kayıt dışından dolayı çok ciddi kayıplar söz konusu oluyor. Kadın girişimcilere dijitalleşme, finansman erişimi konusunda Kredi Garanti fonu gibi kadın istihdamını teşvik edecek adımlar atılmasını öngörüyoruz. Bir başka şey de yeni kadın girişimcilerin ticaret odaları borsa aidatlarından belirli bir süre için muaf tutulmalarını istiyoruz, kadın girişimciler için 2021 yılı vergi muafiyetlerini ve istisna alanlarının geliştirilmesini istiyoruz. Son olarak da şunu söylemek istiyorum aslında pozitif ayrımcılık değil toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde adil bir sistemin inşası ile kadın erkek birlikte hayatı dönüştürme gücüne sahibiz. Bunun için de kadınların hayatın alanında %100 tam eşitlikçi katılımı şart. Bu vesileyle tüm kadınların Dünya Kadınlar gününü kutluyorum, bugünden başlayarak kadınların hayatın her alanında daha görünür olmalarını diliyorum.



EBRU BAKİ

Gazeteci

Sizlerle omuz omuza çalışmak güzel, desteğiniz de güzel sağ olunuz. Gülseren Hocam dedi ki kadın eskisinden çok farklı artık, çok daha ileride, her şey çok değişti, hızla değişti ve değişecek. O değişimde kadınların artık liderlik koltuklarına, karar merkezlerine, karar merci noktalarına oturmaları gerekiyor ya, orada önerileriniz nedir? Bir yandan da sorumluluğumuz çok fazla. Biraz yoruluyor muyuz, dağılıyor muyuz diye tekrar sorarken sizin tavsiyelerinizi dinlemek istiyorum son bölümde.



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Biraz kadınların iç dünyalarında söz etmek istiyorum ben. Özellikle bizim ülkemiz için söylemek istiyorum bunu. Biraz kolektif bilinçdışı nedir kısaca anlatayım. Şimdi binlerce, on binlerce, milyonlarca yıl öteden gelen bir insanlık tarihi var ve biz bütün bu geçmişimiz bir şekilde bizim beynimizde kodlanıyor. Geçmişteki inançlar, adetler, doğrular, yanlışlar, ayıplar, günahlar bir şekilde her birimizin beyninde kodlu. Burada kadının bence en büyük engellerinden biri, kadın kendini birçok alanda keşfetti ama henüz aşamadığı engelleri var çünkü beyinlerimizde hala kadının şunu yaparsa yanlıştır, çocuğuna bakmalıdır, fedakâr olmalıdır yani bazı şemalar, şekiller var beyinlerimizde, her birimizin. Ben pek çok kadın dinlediğim için mesela çok başarılı kadınlar psikiyatriye en çok şunun için gelir; önceleri işte işyerlerinde iki kişi daha üst bir yere atanacaksa, insanlar erkeği tercih ediyorlardı, kadın belki bu konuda daha becerikli olmasına rağmen tercih hep erkeklerden yöne oluyordu ama bu konuda da kadınların bunu aştığını düşünüyorum. Ancak kadının esas aşamadığı, kendini henüz yeteri kadar değiştiremediği alan kadının aile ve çocuklarıyla olan ilişkileri. En başarılı kadınların bile çocuklarıyla, hayatla ilgili yoğun suçluluk duyguları yaşıyorlar. İşte bu suçluluk duyguları bize bu kolektif bilinçdışı dediğimiz yüzyıllardır bize gelen olan kavramlarla ilgili. Bir yandan mesela çok başarılı bir iş adamını düşünün, genelde başarılı iş adamlarının aileleri onlardan şikayetçidir değil mi? Çok çalışıyorlar, göremiyoruz babamızı, eşim benimle yeteri kadar ilgilenemiyor ama orada her zaman o sorumlulukları üstlenen bir kadın vardır.



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Çocukların sağlığı, evin her türlü ihtiyacı, bakımı, sosyal ilişkiler, her şeyi o evdeki kadın düzenler. Batı bu konuda bizden daha hızlı bir yol aldı. Bizim henüz aşamadığımız yer işte burası; en başarılı kadın bile yeteri kadar acaba çocuğumla ilgilenebildim mi, yeteri kadar ona zaman ayırabildim mi, eşime yeteri kadar ilgi gösterebilir mi? Bir de biliyorsunuz erkek ve kadın arasındaki en büyük farklardan bir tanesi kadının fedakâr olarak kodlanmış toplumlar ve işler öyle kolay değişmiyor. Biz çok şey değiştirdik ama daha değiştirilmesi gereken çok şey var ve bu suçluluk duyguları ve içinden onu ısrarla yiyip bitiren daha fedakâr olmalısın, daha fazla her şeyle ilgilenmelisin baskıları kadını gerçekten çok yoruyor ve kendisi ile karşı karşıya kalıyor kadın. Bugün çok başarılı kadınlarımız en çok bu yüzden psikiyatriye geliyorlar ve işinde rahat ve huzur içinde çalışmıyor kadın çünkü böyle sürekli yiyen birtakım sorunlar var kafasında. Ben o anlamda kadınlara hep şunu önermek istiyorum, kadın kendini çok keşfetti, bunu da çok takdir ettiğimi, bundan memnuniyet duyduğumu da söyleyerek başlamak istiyorum ama henüz aşamadığımız engellerimiz var kendi iç dünyalarımızda. Neden bu kadar sorumluluk alıyoruz? Neden tüm dünyayı bir omuzlarımızda taşımak zorundayız? Neden çocuklarımızın ve ailemizin tüm ihtiyaçları ve sorunları karşısındaki ilk muhatap biziz? Niye bunu paylaşmıyoruz? Bu konuda psikiyatri elinden geldiği kadar bireysel olarak kadınlarımıza destek vermeye gayret ediyor fakat bunu aşamadığımız önemli bir engel olarak görüyorum. İkincisi de fedakarlık meselesine girmek istiyorum. Bizim toplumumuzda kadın ne kadar fedakârsa toplum ona o kadar paye verdi. Bizim anneannelerimiz, ninelerimiz yani neredeyse kim daha çok çekti edebiyatı yapıldı, bunlar çok uzun zaman geçmedi arasından. Ne kadar ezildiyse ne kadar hakkı yendiyse kadına o kadar saygı gösterilirdi. Şimdi biz o ninelerin, o dedelerin çocuklarıyız ve hala bu kodlarımız duruyor ve kadın eğer bu engeli aşabilirse yani kadın henüz kendine yeteri kadar yatırım yapamıyor. Aslında bunu çok istiyor, motivasyonu çok yüksek, becerileri hazır, ilgi alanları artık çok değişti kadının ama hala bu kadın kendinden önce ailesini çocuklarını düşünmüyor ise içten içe bir şeyler onu çok rahatsız ediyor. Bu arada mesela dünyadaki kadın hareketlerindeki gelişmeler Amerika'da bir başkan yardımcısının bugün kadın olabilmesi biz kadınları çok güzel etkiliyor. Bizlere bir şekilde dalga dalga sadece bize değil, tüm dünyaya yayılıyor ve buralarda görmek bizim de cesaretimizi ve bu konuya yatırımımızı çok arttırıyor, yükseltiyor. Ben birtakım ölümcül hastalıkların bile, son zamanlarda yapılan araştırmalar diyorlar ki - ısrarla hatta bunlar kanıtlandı- bir kadın ne kadar fedakar ne kadar önceliğini başkalarına veriyor işte bu hastalıklar bu kadınlar da o kadar yoğun olarak görülüyor.



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Yani şuna gelmek istiyorum; bir kadının ömrü bile ne kadar yaşayacağı, hayatını ne kadar sağlıklı götürebileceği bile beynimizdeki kodlarla ilgili. Hep öneriyorum ki lütfen kadınlar kendilerini keşfetme yolunda vazgeçmesinler çünkü kendimizde keşfedebileceğimiz daha pek çok şey var ve kendimizi değiştirebildiğimiz sürece kadınların dünyadaki başarıları, verimlilikleri, üreticilikleri ve dokunuşları çok artacaktır. Son olarak şundan söz etmek istiyorum, dünyanın kadınlar hâkimiyetinde bir dünyaya doğru hızla gittiğini görüyorum ve çok engele rağmen kadınlar bir kere en önemli bariyerleri yıkıp yola çıktılar. Ben kadınların dünyasının çok daha barışçıl, çok daha eşitlikçi, sevgi ve merhametle ve erkeklerle daha kolay yan yana gidebileceğini düşünüyorum. Yine kadının dünyasında son zamanlarda hepimizin içimizi burkan bu vahşet ve şiddet hareketlerinin kadın başarısını yükselttikçe, dünyadaki yerini hakimiyetini arttırdıkça biteceğini düşünüyorum. Hatta burada bir şey daha söylesem belki güzel olur. Biliyorsunuz bu artan şiddet hareketleri, dünya medenileştikçe, sosyoekonomik ve kültürel seviyeler arttıkça ne oluyor da bu erkeklerin kadınlara yönelik şiddet hareketlerinde bu kadar hızlı bir sıçrama artış oluyor? Hem bizde böyle hem de dünyada böyle. İşte bu sizlere biraz önce bahsettiğim kolektif bilinçdışında erkek efendi; kadın neredeyse yardımcı insan, bunun değiştiğini bilinçdışı olarak erkekler hissediyorlar ve eyvahlar olsun böyle bir korku ve öfke hali var erkeklerde. Bu genel öfke hatta okuyoruz medyada 'Sen bana bunu nasıl yaparsın? Sen kimsin? Sen haddini bil.' değil mi, konuşmalar hep böyle gidiyor. Yani ne demek istiyor? Yani sen benimle eşit biri değilsin, haddini bil, benimle ne biçim konuşuyorsun. İşte bilinçaltında bu korkular, bu öfkeler yatıyor çünkü eyvah altımdan tahtım gidiyor. Sonuç olarak çok kurban veriyoruz böyle. Değişimler hep sancılı olur, biz de bu değişim sırasında çok kadını kaybettik, kaybetmeye de devam ediyoruz. O anlamda erkeklerimizi de kadınlarımızı da bir an önce bilinçlendirmeye çok ihtiyacımız var. Kadının da başarılı olması erkeği asla korkutmamalı, yan yana yürüdüğünüz, kol kola yürüdüğümüz bir dünya çok daha güzel bir dünya olacak ama işte bunu bir an önce keşke anlatabilsek diyorum teşekkür ediyorum.



EBRU BAKI

Gazeteci

Gazeteler manşet atar, hocalarımız zaten tecrübeli, bugünden aklınızda ne kaldı diye bir sorumuz vardı. Belki bugünün manşeti olur, birer cümle manşet atıp tamamlayalım paneli.



PROF. DR. DENİZ ÜLKE ARIBOĞAN

Oxford Üniversitesi CRIC Merkezi Dekanı,
Üsküdar Üniversitesi İTBF Dekanı

Bugün ben tweet de attım zaten pozitif ayrımcılıkla ilgili. Kadınlar için pozitif ayrımcılık yapın demiyoruz, erkekler için bunca yıldır yaptığınız pozitif ayrımcılığa son verin yeter diyorum ben.



BEKİR AĞIRDİR

KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü

Kadın cinayetleri, kadına şiddet başlığıyla konuşuluyor her şey. Aslında konuştuğumuz meselenin bu başlığı yanlış, doğru başlık "sapık ve cani ruhlu erkekler problemi"dir. Gülseren Hanım'ın da bahsettiği gibi kadının zihnindeki değişimi ve rolle baş edemeyen gerizekalı erkekler problemi konuştuğumuz mesele. Onun için kadına şiddet başlığı yanlış. Teşekkür ederim efendim. Herkesin bu güzel günü kutlu olsun yolunuz açık olsun.



ORHAN TURAN

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı

Pozitif ayrımcılık değil toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde adil bir sistem inşasıyla kadın- erkek birlikte hayatı dönüştürme gücüne sahibiz. Bunun için de kadınların hayatın her alanında %100 tam eşitlikçi katılımı şart diyoruz.



DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU

Madalyon Psikiyatri Merkezi Kurucusu,
Psikiyatrist, Yazar, TV Dizileri Proje Tasarım

Ben şöyle diyorum önce bütün kadınlarımızı kutluyorum, geldikleri yer ve gelecekleri yer. Arkasından da diyorum ki sevgili kadınlar lütfen önceliği artık başkalarına vermekten vazgeçin ve yatırımı maddi- manevi kendinizi, ruhlarınızı, iç dünyalarınızı zenginleştirmek üzere kendinize yapın diyorum.



EBRU BAKİ

Gazeteci

Çok teşekkür ederim uzun zamandır böyle keyifle, kendimi kaptırarak dinlediğim başka bir panel olmamıştı, sizleri dinlemek çok güzeldi, çok teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız. Kendimizi güvende, güçlü hissediyoruz, iyi ki yanımızdasınız. Sağ olun Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan, Bekir Ağırdır KONDA Araştırma ve Danışmanlık Şirketi Genel Müdürü sağ olun Bekir Hocam, Orhan Turan TÜRKONFED Başkanı hep olun inşallah, teşekkür ederim sağ olun. Dinleyince daha da çok sevdim Gülseren Budayıcıoğlu Hocam çok teşekkür ederim. Daha çok olun inşallah eserlerinizle, sözlerinizle, bu halinizle hep yanımızda olun. Şimdi kapatacağız ama kapanış konuşması için de sözü Yönetim Kurulunda Kadın Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Hande Yaşargil'e bırakacağız. Kapanış için sizin cümlelerinizi merak ediyoruz buyurun lütfen.



HANDE YAŞARGİL

YKKD Yönetim Kurulu Başkanı

Anlıyoruz ki zaman kadını eve ve tüketime itiyor, o zaman biz de cinsiyetimize sahip çıkacağız ama bize biçilen cinsiyet rolünün içine hapsolmayacağız, sığmayacağız, kızlarımızı da bu bilinçle yetiştireceğiz.

Ayrımcılığın her türüsüne karşıyız. Pozitif ayrımcılığa değil, eşitlikçi anlayışa ihtiyacımız var, kadının önündeki engelleri aşmak için eşitlikçi anlayış yeterli, yeter ki olsun!

Samimiyeti sözlerin gücünde değil sonuçlarda arayacağız; yasalarda, uygulamalarda ama bunları sadece talep etmekle kalmayıp, yapmak için de çalışacağız, kendimize hedefler koyup, takipçisi olacağız. Bu sonuçlarla ilgili hedeflere yönetim kurulunda önce %30 ile başlayıp sonunda %50'ye ulaşacağız.

İçinde yaşadığımız 100 yıl tarihin tünelinden bakınca 24 saatin 1 dakikası gibi olabilir ama bizim sadece 1 dakikamız varsa biz de o 1 dakikada elimizden gelenin en iyisini yapacağız. Bize haddini bil diyen cam tavanları kıracağız, ama cam kırılınca birilerinin bir yeri kesilirse onu da şefkatle yöneteceğiz. Amacımız kimseyi yerinden etmek zarar vermek değil aksine bütünlemek.

Daha iyi bir gelecek için daha çok kadın lidere ihtiyaç var, gönlünü ve zihnini aynı yönde, birlikte çalıştırabilmenin anatomik gücü kadında ise, erkeklerin bunu destekleyecek zihinsel dönüşümü gerçekleştirebilmesini de kadınlar destekleyecek.

Daha kadın bir Türkiye için daha çok kadın lider, daha çok lider için biz varız, buradayız, hazırız!